

QUAN ĐIỂM “ GIÁO DỤC LÀ QUỐC SÁCH HÀNG ĐẦU” CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM

Nguyễn Thị Minh Trang *

Tóm tắt nội dung: Không chỉ ở Việt Nam mà ở hầu hết các quốc gia khác trên thế giới đều coi giáo dục là quốc sách hàng đầu, cho nên ở Hội nghị Trung ương Đảng lần thứ hai khóa VIII (tháng 12 năm 1996), Đảng ta đã khẳng định: “Thực sự coi giáo dục - đào tạo, là quốc sách hàng đầu”. Mặc dù kinh tế đất nước còn nhiều khó khăn, song chúng ta vẫn quyết tâm thực hiện tốt quan điểm chỉ đạo trên. Giáo dục Việt Nam những năm gần đây đã có sự khởi sắc nhất định. Tuy nhiên vẫn còn nhiều hạn chế, cần tăng cường hơn nữa sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước, để xã hội hóa giáo dục, làm cho giáo dục trở thành “ quốc sách hàng đầu” một cách đúng nghĩa và toàn vẹn nhất.

Trong thời đại hiện nay, khi khoa học và công nghệ đang phát triển như vũ bão, tri thức đã trở thành thước đo sự phát triển và dự báo tương lai cho mỗi quốc gia. Đối với một dân tộc có truyền thống hiếu học như Việt Nam thì đây vừa là cơ hội giúp chúng ta nâng cao vị thế quốc gia, lại vừa là thách thức lớn đối với vận mệnh toàn dân tộc.

Với tầm nhìn chiến lược sắc bén, ngay từ Hội nghị Trung ương Đảng lần thứ hai khóa VIII (tháng 12 năm 1996), Đảng ta đã khẳng định: “Thực sự coi giáo dục - đào tạo, là quốc sách hàng đầu. Nhận thức sâu sắc giáo dục - đào tạo cùng với khoa học và công nghệ là nhân tố quyết định tăng trưởng kinh tế và phát triển xã hội, đầu tư cho giáo dục - đào tạo là đầu tư phát triển. Thực hiện các chính sách ưu tiên ưu đãi đối với giáo dục - đào tạo, đặc biệt là chính sách đầu tư và chính sách tiền lương. Có các giải pháp mạnh mẽ để phát triển giáo dục”¹. Đầu tư cho giáo dục là đầu tư phát triển, giáo dục là sự nghiệp của toàn Đảng, của Nhà nước và của toàn dân, mục tiêu của giáo dục là nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, phát triển giáo dục gắn với nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội và củng cố quốc phòng - an ninh.

* Bộ môn LLCT, KHXH&NV – Trường Cao đẳng CSND II.

¹ Nghị quyết Hội nghị lần thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa VIII) về định hướng chiến lược phát triển giáo dục - đào tạo trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá và nhiệm vụ đến năm 2000, website: dangcongsan.vn.

1. Vị trí, tầm quan trọng của giáo dục

Giáo dục (tiếng Anh: *education*) theo nghĩa chung là hình thức học tập theo đó kiến thức, kỹ năng, và thói quen của một nhóm người được trao truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác thông qua giảng dạy, đào tạo, hay nghiên cứu. Giáo dục thường diễn ra dưới sự hướng dẫn của người khác, nhưng cũng có thể thông qua tự học. Bất cứ trải nghiệm nào có ảnh hưởng đáng kể lên cách mà người ta suy nghĩ, cảm nhận, hay hành động đều có thể được xem là có tính giáo dục. Giáo dục thường được chia thành các giai đoạn như giáo dục tuổi ấu thơ, giáo dục tiểu học, giáo dục trung học, và giáo dục đại học.

Chính sách giáo dục: Là các chính sách do Đảng đặt ra nhằm điều chỉnh lĩnh vực giáo dục và thực hiện những mục tiêu yêu cầu của giáo dục.

Quốc sách hàng đầu: Là những chính sách trọng tâm có vai trò chính yếu của đất nước, luôn dành được sự ưu tiên hàng đầu, quan tâm đặc biệt của Đảng, của nhà nước, được thể hiện qua một loạt các chính sách, các biện pháp, phạm vi thực hiện và nguồn ngân sách chi cho chính sách đó.

Không chỉ ở Việt Nam mà ở hầu hết các quốc gia khác trên thế giới đều coi giáo dục là quốc sách hàng đầu, bởi vì:

- Giáo dục đào tạo là điều kiện tiên quyết góp phần phát triển kinh tế.

Như chúng ta đã biết, để tăng trưởng kinh tế, chúng ta cần 5 yếu tố cơ bản đó là: Vốn, khoa học và công nghệ, con người, cơ cấu kinh tế, thể chế chính trị và quản lý nhà nước. Trong đó yếu tố con người là quan trọng nhất. Để phát triển nguồn nhân lực đáp ứng được yêu cầu của quá trình tăng trưởng kinh tế, ta phải phát triển giáo dục và đào tạo.

- Giáo dục đào tạo góp phần ổn định chính trị xã hội.

- Giáo dục đào tạo góp phần nâng cao chỉ số phát triển con người.

Chỉ số phát triển con người (Human Development Index- HDI) là một trong những chỉ tiêu kinh tế- xã hội tổng hợp, là thước đo trình độ phát triển của một quốc gia, được dùng làm căn cứ để đánh giá, so sánh trình độ phát triển với các quốc gia khác.

HDI được đánh giá qua 3 tiêu chí: Sức khỏe (đo bằng tuổi thọ trung bình); giáo dục (đo bằng tỉ lệ số người lớn biết chữ và tỉ lệ nhập học các cấp giáo dục) và thu nhập (mức sống đo bằng GDP bình quân đầu người).

Trong ba chỉ số thành phần của HDI, chỉ số giáo dục phản ánh năng lực phát triển con người về mặt trí lực, nền tảng để con người có khả năng tiếp cận được cơ hội việc làm có thu nhập tốt hơn, từ đó có thể thoả mãn những nhu cầu

cơ bản của con người. Như vậy rõ ràng, giáo dục là chỉ số cơ bản và tiên quyết giúp con người đạt được các chỉ số còn lại, tiến tới nâng cao chỉ số phát triển con người

Từ 3 lý do đó, ta thấy rõ ràng tầm ảnh hưởng trực tiếp của giáo dục tới kinh tế và chính trị- 2 lĩnh vực trọng tâm và then chốt của quá trình phát triển đất nước trong giai đoạn hiện nay. Từ đó càng khẳng định sự đúng đắn trong quan điểm chỉ đạo của Đảng ta.

2. Quan điểm: “Giáo dục là quốc sách hàng đầu” qua các kì đại hội và thực tiễn thực hiện quan điểm

Quan điểm chỉ đạo: “giáo dục là quốc sách hàng đầu” của Đảng ta được thể hiện qua hai nội dung cơ bản, một là chính sách về giáo dục qua các kì Đại hội và hai là nguồn chi ngân sách nhà nước cho giáo dục.

Trong suốt tiến trình cách mạng, Đảng và Nhà nước ta đã luôn khẳng định giáo dục và đào tạo đóng vai trò then chốt, là những chính sách trọng tâm, có vai trò chính yếu của Nhà nước, được ưu tiên trước nhất, thậm chí đi trước một bước so với các chính sách phát triển kinh tế - xã hội khác. Ngay từ khi mới thành lập, Đảng ta đã có nhiều quan điểm chỉ đạo về phát triển giáo dục và đào tạo. Ngày 3/9/1945, trong phiên họp đầu tiên của Hội đồng Chính phủ, chủ tịch Hồ Chí Minh đã trình bày với các Bộ trưởng 6 nhiệm vụ cấp bách của đất nước lúc bấy giờ, trong đó có nhiệm vụ về giáo dục: Diệt giặc đói.

Nghị Quyết Trung ương Đảng lần thứ 3, khoá VII năm 1993 khẳng định: “Khoa học và công nghệ, giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu; đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho phát triển”.

Nghị quyết Trung ương Đảng lần thứ 2, khoá VIII, năm 1996 khẳng định: “Phát triển giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu”.

Quan điểm này tiếp tục được khẳng định thông qua các chủ trương phát triển và giải pháp cải thiện giáo dục trong các văn kiện của Đảng Công sản Việt Nam sau này.

Tại đại hội Đảng lần VIII, Đảng ta đưa ra mục tiêu: “Nâng cao mặt bằng *dân trí*, bảo đảm những tri thức cần thiết để mọi người gia nhập cuộc sống xã hội và kinh tế theo kịp tiến trình đổi mới và phát triển đất nước. Đào tạo bồi dưỡng và nâng cao chất lượng nguồn *nhân lực* để đáp ứng yêu cầu sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá... Phát hiện, bồi dưỡng và trọng dụng *nhân tài*, chú trọng các lĩnh vực khoa học và công nghệ, văn hoá - nghệ thuật, quản lý kinh tế, xã hội và quản trị sản xuất kinh doanh”

Để đạt được mục tiêu đề ra, về cơ bản, chúng ta cần thực hiện:

Thanh toán nạn mù chữ cho những người lao động ở độ tuổi 15 - 35 và thu hẹp diện mù chữ ở các độ tuổi khác. Tích cực xoá mù chữ cho nhân dân ở vùng cao, vùng sâu, vùng xa và những vùng còn khó khăn.

Mở rộng và nâng cao chất lượng dạy ngoại ngữ, tin học từ cấp phổ thông. Tập trung sức nâng cao chất lượng dạy và học, trang bị đủ kiến thức cần thiết đi đôi với tạo ra năng lực tự học, sáng tạo của học sinh, khắc phục tình trạng phải dạy thêm quá nhiều ngoài giờ học chính khoá.

Cụ thể hoá và thể chế hoá chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước về xã hội hoá sự nghiệp giáo dục đào tạo, trước hết là về đầu tư phát triển và bảo đảm kinh phí hoạt động. Ngoài việc ngân sách dành một tỷ lệ thích đáng cho sự nghiệp phát triển giáo dục đào tạo, cần thu hút thêm các nguồn đầu tư từ các cộng đồng, các thành phần kinh tế, các giới kinh doanh trong và ngoài nước đi đôi với việc sử dụng có hiệu quả nguồn đầu tư cho giáo dục đào tạo. Những doanh nghiệp sử dụng người lao động được đào tạo có nghĩa vụ đóng góp vào ngân sách giáo dục, đào tạo. Đổi mới chế độ học phí phù hợp với sự phân tầng thu nhập trong xã hội, loại bỏ những đóng góp không hợp lý, nhằm bảo đảm tốt hơn kinh phí giáo dục, đồng thời cải thiện điều kiện học tập cho học sinh nghèo.

Tại Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX, Đảng ta tiếp tục khẳng định quan điểm “giáo dục là quốc sách hàng đầu” thông qua 1 loạt các chủ trương cụ thể như:

Nâng cao trình độ đội ngũ giáo viên các cấp.

Xây dựng hoàn chỉnh, phát triển các trường đại học và cao đẳng theo mạng lưới hợp lý để hình thành một số trường đại học có chất lượng đào tạo ngang tầm với những trường đại học có chất lượng cao trong khu vực.

Số học sinh tuyển mới vào đại học và cao đẳng tăng 5%/năm. Đặc biệt chú trọng đào tạo chất lượng cao một số ngành công nghệ, kinh tế và quản lý nhà nước để đáp ứng nhu cầu nhân lực và nhân tài của đất nước.

Tiếp tục đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp giảng dạy và phương thức đào tạo đội ngũ lao động có chất lượng cao, đặc biệt là trong các ngành kinh tế, kỹ thuật mũi nhọn, công nghệ cao. Gắn việc hình thành các khu công nghiệp, khu công nghệ cao với hệ thống các trường đào tạo nghề. Phát triển nhanh và phân bố hợp lý hệ thống trường dạy nghề trên địa bàn cả nước; mở rộng các hình thức đào tạo nghề đa dạng, linh hoạt, năng động.

Đổi mới cơ bản công tác quản lý và tổ chức giáo dục; xây dựng hệ thống giáo dục nhằm tạo điều kiện cho mọi người có thể học tập suốt đời theo hướng thiết thực, hiện đại, gắn chặt với yêu cầu của xã hội. Hoàn thiện cơ chế, chính sách và luật pháp để bảo đảm sự nghiệp giáo dục phát triển ổn định, chất lượng, hiệu quả đáp ứng nhu cầu về con người và nguồn nhân lực cho đất nước phát triển nhanh và bền vững. Ngăn chặn và đẩy lùi những hiện tượng tiêu cực trong ngành giáo dục, xây dựng một nền giáo dục lành mạnh.

Nhà nước dành tỷ lệ ngân sách thích đáng, kết hợp đẩy mạnh xã hội hoá phát triển giáo dục và đào tạo. Huy động và sử dụng có hiệu quả mọi nguồn lực cho giáo dục và đào tạo. Đẩy mạnh hợp tác quốc tế về phát triển giáo dục và đào tạo. Chủ động dành một lượng kinh phí thích đáng của ngân sách để tăng nhanh số học sinh, sinh viên, nghiên cứu sinh được đào tạo ở một số nước phát triển.

Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ X tiếp tục khẳng định: Giáo dục và đào tạo cùng với khoa học và công nghệ là quốc sách hàng đầu, là nền tảng và động lực thúc đẩy công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước.

Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện; đổi mới cơ cấu tổ chức, cơ chế quản lý, nội dung, phương pháp dạy và học; thực hiện "chuẩn hoá, hiện đại hoá, xã hội hoá", chấn hưng nền giáo dục Việt Nam.

Chuyển dần mô hình giáo dục hiện nay sang mô hình giáo dục mở - mô hình xã hội học tập với hệ thống học tập suốt đời, đào tạo liên tục, liên thông giữa các bậc học, ngành học; xây dựng và phát triển hệ thống học tập cho mọi người và những hình thức học tập, thực hành linh hoạt, đáp ứng nhu cầu học tập thường xuyên; tạo nhiều khả năng, cơ hội khác nhau cho người học, bảo đảm sự công bằng xã hội trong giáo dục.

Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011) xác định rõ: "Giáo dục và đào tạo có sứ mệnh nâng cao dân trí, phát triển nguồn nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, góp phần quan trọng phát triển đất nước, xây dựng nền văn hoá và con người Việt Nam. Phát triển giáo dục và đào tạo cùng với phát triển khoa học là quốc sách hàng đầu; đầu tư cho giáo dục và đào tạo là đầu tư phát triển"².

Đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo theo nhu cầu phát triển xã hội; nâng cao chất lượng theo yêu cầu chuẩn hoá, hiện đại hoá, dân chủ hoá và hội nhập quốc tế. Phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, đặc biệt là đội

² Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 2011, trang 77.

ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý giỏi; đội ngũ cán bộ khoa học, công nghệ, văn hoá đầu đàn; đội ngũ doanh nhân và lao động lành nghề. Tiếp tục đổi mới cơ chế quản lý giáo dục, đào tạo trên tinh thần tăng cường tính tự chủ, tự chịu trách nhiệm của các cơ sở giáo dục, đào tạo.

Nội dung thứ 2 thể hiện quan điểm này là nguồn ngân sách chi cho giáo dục đào tạo

Giáo dục là quốc sách hàng đầu, nên giáo dục luôn được ưu tiên đi trước một bước trong các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội... Nhà nước ta đã chi một ngân khoản không nhỏ cho giáo dục, bình quân khoảng 10% đến 20% ngân sách, thuộc diện lớn nhất thế giới. Và con số này không ngừng tăng qua các năm.

Chẳng hạn: Năm 2000, chúng ta chi 61823 tỉ cho sự phát triển kinh tế xã hội, trong đó chi cho giáo dục là 12677 tỉ, chiếm 11,63%. Năm 2001 chúng ta chi 129773 tỉ cho sự phát triển kinh tế xã hội, trong đó chi cho giáo dục là 15432 tỉ, chiếm 11,89%. Năm 2002 chúng ta chi 148208 tỉ cho sự phát triển kinh tế xã hội, trong đó chi cho giáo dục là 17844 tỉ, chiếm 12,03%. Năm 2003 chúng ta chi 6181183 tỉ cho sự phát triển kinh tế xã hội, trong đó chi cho giáo dục là 22881 tỉ, chiếm 12,62%. Đến năm 2008, cả thế giới gặp khó khăn về kinh tế, Việt Nam cũng bị ảnh hưởng nghiêm trọng, nhưng số tiền chi cho giáo dục vẫn tăng, chúng ta chi 494600 tỉ cho sự phát triển kinh tế xã hội, trong đó chi cho giáo dục là 63547 tỉ, chiếm 12,85%³.

Tuy nhiên, do ngân sách còn hạn hẹp nên mặc dù phần trăm (%) đầu tư cho giáo dục rất cao, nhưng số tiền chi cho giáo dục thực chất còn rất ít, mức chi bình quân cho một học sinh, sinh viên còn rất thấp so với các nước trong khu vực và thế giới. Mặc dù vậy, cũng đã thấy được sự nỗ lực, cố gắng của Đảng và Nhà nước ta trong việc đầu tư cho giáo dục, minh chứng cụ thể cho quan điểm chỉ đạo: “giáo dục là quốc sách hàng đầu” của Đảng ta.

3. Những thành tựu, hạn chế

Quán triệt quan điểm chỉ đạo của Đảng, trong những năm gần đây, mặc dù đất nước còn nhiều khó khăn, nguồn vốn đầu tư cho giáo dục còn nhiều hạn hẹp,

³ *Giáo dục Việt Nam Đầu tư và Cơ cấu Tài chính*, Hà Nội, tháng 10 năm 2008.

nhưng với nỗ lực của toàn Đảng, toàn dân ta giáo dục đã đạt được nhiều thành tựu to lớn: thực hiện giáo dục toàn dân, nâng cao dân trí, phát triển nhân lực, bồi dưỡng nhân tài; góp phần giáo dục ý thức công dân, phẩm chất chính trị, lý tưởng cách mạng cho các thế hệ con người Việt Nam; giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa; các điều kiện đảm bảo chất lượng giáo dục được tăng cường; chất lượng và hiệu quả giáo dục ở các cấp học, trình độ đào tạo có tiến bộ; hợp tác quốc tế được mở rộng; lực lượng lao động qua đào tạo tăng khá nhanh.

Bên cạnh đó vẫn còn tồn tại những hạn chế nhất định: Khoa học giáo dục còn lạc hậu. Chất lượng giáo dục chưa đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội; chưa tạo ra lợi thế cạnh tranh mạnh mẽ về nhân lực của nước ta so với các nước trong khu vực và trên thế giới, chưa tích cực chủ động góp phần vào việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa của dân tộc. Quản lý giáo dục còn nhiều bất cập; kinh phí đầu tư cho giáo dục còn hạn chế...

4. Liên hệ công tác với giáo dục Trường Cao đẳng CSNDII

Trên tinh thần thực hiện tốt quan điểm chỉ đạo của Đảng trong công tác giáo dục, những năm qua, trường cao đẳng cảnh sát nhân dân 2 luôn chú trọng nâng cao hiệu quả dạy- học trong trường.

Nhà trường luôn chủ động tiến hành nhiều biện pháp trong việc bồi dưỡng, đào tạo, xây dựng đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lý giáo dục theo hướng chuẩn hóa quy định của bộ, đáp ứng kịp thời yêu cầu giảng dạy. Hiện trường đã có 3 tiến sỹ, 14 nghiên cứu sinh, 66 thạc sỹ và 47 đồng chí đang học cao học. Bên cạnh việc nâng cao trình độ chuyên môn cho đội ngũ giáo viên, trường còn chú trọng tăng cường công tác đi thực tế để giúp giáo viên nâng cao kinh nghiệm thực tiễn phục vụ cho quá trình giảng dạy. Luôn tạo điều kiện tối đa, hỗ trợ kinh phí cho tất cả các giáo viên có nhu cầu học tập, bồi dưỡng.

Đối với học viên, nhà trường luôn chú trọng tới công tác giáo dục chính trị tư tưởng, đẩy mạnh phong trào thi đua học tốt, rèn luyện tốt, tổ chức các hoạt động ngoại khóa: học võ, tập điều lệnh đội ngũ...xây dựng thế hệ học viên vững về chính trị, mạnh về thể chất và giỏi về chuyên môn.

Đất nước ta muốn thoát khỏi tình trạng kém phát triển, muốn nâng cao đời sống vật chất, văn hóa tinh thần của nhân dân, muốn trở thành một nước công nghiệp hóa, hiện đại hóa không có con đường nào khác ngoài con đường phát triển giáo dục. Do đó, quan điểm chỉ đạo: “giáo dục là quốc sách hàng đầu” của Đảng cộng sản Việt Nam là vô cùng đúng đắn. Tuy nhiên đi từ lý luận đến thực tiễn lại là một chặng đường dài với rất nhiều khó khăn. Để giáo dục thực sự trở

thành quốc sách hàng đầu, thì đó không phải chỉ là nhiệm vụ của một cá nhân, một tổ chức mà phải nó phải được biến thành ý thức, trách nhiệm, niềm tin của cả một dân tộc./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Nghị quyết Hội nghị lần thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá VIII) về định hướng chiến lược phát triển giáo dục - đào tạo trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá và nhiệm vụ đến năm 2000*, website: dangcongsan.vn.

2. Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 2011

3. Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 2006

4. Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 2001

5. Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 1996

6. *Giáo dục Việt Nam Đầu tư và Cơ cấu Tài chính*, Hà Nội, tháng 10 năm 2008.

7. *Báo cáo tổng kết năm học 2013- 2014, Trường Cao đẳng CSNDII*.